



OSNOVNA ŠKOLA KRUNOSLAVA KUTENA
TRG PETRA ZRINSKOG 2, VRBOVEC

TKO JE BIO KRUNOSLAV KUTEN?

Suzana Matković, prof.

Zanima vas tko je bio Krunoslav Kuten?

Kada je živio i koliko mu se život razlikovao od našeg?

Po čemu je poznat ?

Zašto naša škola nosi njegovo ime?

2025. godine broji se 170. obljetnica rođenja i
131. obljetnica smrti dječjeg pjesnika
Krunoslava Kutena.

**Upoznajmo svijet u kakvom je Kuten živio
i saznajmo po čemu je bio značajan...**

O hrvatskoj dječjoj književnosti...

Dječja književnost razvijala se na prostoru današnje Hrvatske tek od **sredine 19. stoljeća**. To je razdoblje bilo poznato pod nazivom Filipovićevo doba. Ime je dobilo po Ivanu Filipoviću, pedagogu koji je pokrenuo prvi hrvatski dječji časopis **Bosiljak** (1864. – 1868.) i časopis **Smilje** (1873. – 1945.). Iz Filipovićevog doba istinskim dječjim piscem smatra se **Krunoslav Kuten**.

Poezija Filipovićevog doba, osim što je poučavala, željela je potaknuti djecu na rad i rodoljublje, veličala ideale odraslih te tražila od djece poslušnost, marljivost i zanos za velike ciljeve.

- većina tadašnjih dječjih pisaca bili su učitelji, profesori ili pedagozi koji su objavljivali pjesme u dječjim časopisima
- **Krunoslav Kuten** nije bio ni jedno od tog, radio je kao činovnik
- **svoja djela je stvarao tako što je pokušavao gledati dječjim očima, zaključivati dječjim umom i osjećati dječjim srcem**

Kako je izgledao svijet za vrijeme Krunoslava Kutena?

Za vrijeme života Krunoslava Kutena ubrzano su se mijenjali politička karta Europe, gospodarstvo, kultura, umjetnost i znanost.

- većina svijeta bila je pod vlasništvom britanske krune, trajalo je takozvano **“viktorijansko doba”**
- vladala je kraljica Viktorija, jedna od najdugovječnijih vladarica u povijesti
- **novonastale države** u Europi bile su Njemačko Carstvo i Kraljevina Italija
- Habsburška Monarhija promijenila je ime u **Austro-Ugarska Monarhija**
- Europljani su u tom razdoblju iseljavali u smjeru obiju Amerika, Australije i Novog Zelanda
- u Sjedinjenim Američkim Državama trajao je rat poznat pod nazivom **“Rat Sjevera i Juga”**

Kako je izgledao svijet za vrijeme Krunoslava Kutenaa?

- bilo je to razdoblje Druge industrijske revolucije, revolucije u kojoj su otkrivene i primjenjivane nove pokretačke sile – **nafta i električna energija**
- izumljena su nova prijevozna sredstva (**automobil i avion**) i novi načini komunikacije (**telefon i radio**)
- u gradovima su postojale **knjižnice, muzeji, kazališta, opere i kavane**
- razvijale su se brojne **sportske discipline** (boks, nogomet, automobilske utrke...)
- Charles Darwin je pisao ***O podrijetlu vrsta***
- Florence Nightingale djelovala kao prva medicinska sestra
- Henry Dunant osnovao je **Crveni križ**...

Još neki od svjetski poznatih Kutenovih suvremenika bili su **Nikola Tesla, Louis Pasteur i Alfred Nobel.**

Kako je bilo u Hrvatskoj u to doba?

- prostor današnje Hrvatske u drugoj polovici 19. st. bio je razjedinjen
- **Hrvatska je bila dijelom Habsburške (Austro-Ugarske) Monarhije**
- na prijestolju je bio car **Franjo Josip I. Habsburg**
- dio današnje Hrvatske bio je pod austrijskom, a dio pod mađarskom upravom
- provođene su **germanizacija i mađarizacija**
- djelovale su političke stranke koje su se ili slagale s takvim stanjem, ili se bunile protiv njega
- poznatiji hrvatski banovi druge polovice 19. st. su bili **Josip Jelačić, Ivan Mažuranić i Dragutin Khuen-Hedervary**

U istom je razdoblju **stvoren današnji Zagreb** spajanjem naselja Gradec, Katol i Nova Ves. 1880. godine Zagreb je pogodio razoran potres. Pa ipak, u 19. stoljeću Zagreb je postao istinska metropola Hrvatske.

A Vrbovec i Vrbovčani?

Tijekom 19. st. Vrbovec se razvio u središte cijeloga kraja, potisnuvši nekada poznatiju Dubravu.

U drugoj polovici 19. stoljeća, Vrbovec je imao sagrađenu prugu, izgrađenu stanicu Željezničkog kolodvora, poštu, Dobrovoljno vatrogasno društvo i Narodnu čitaonicu.

U gradu je osnovana djevojačka škola.

Vrbovečki dobrotvor Eugenne de Piennes doselio se u Vrbovec, kupio dvorac i podigao tvornicu sira.

Poznata ženska lica iz vrbovečkog kraja u drugoj polovici 19 stoljeća bila su: spisateljica Iva Rod (Štefa Iskra) (1869.– 1952.) i književnica i novinarka Marija Jurić Zagorka (1873.– 1957.).

Kako je izgledalo obrazovanje u 19. stoljeću?

Za vrijeme života Krunoslava Kutena, 1874. godine u Hrvatskoj je uvedeno **obavezno četverogodišnje školovanje** (opće pučko obrazovanje).

Zakonom su bili regulirani:

- trajanje osnovne škole
- trajanje školovanja učitelja
- jezik na kojem se nastava izvodila (a to su bili i hrvatski i njemački i mađarski jezik)

Danas je zanimljivo pročitati kako su se učiteljice udajom „dobrovoljno“ odricale službe, kao i podatak da su šegrti, uz učenje kod majstora, školu morali pohađati dvije ili tri godine, jedanput ili dva puta tjedno.

Iste 1874. godine u Zagrebu je počelo raditi Sveučilište koje je u početnim godinama imalo tri fakulteta: pravni, filozofski i teološki.

Pa tko je bio Krunoslav Kuten?

O životu Krunoslava Kutena nema puno podataka. Ne spominje ga se u enciklopedijskim priručnicima, kao ni u većini pregleda književnih djela i autora 19.stoljeća.

- Krunoslav Kuten rodio se u Dijanešu **19.12.1855.g.**
- živio je u skromnoj obitelji
- otac mu je bio obrtnik – bačvar, a majka domaćica
- **Matična knjiga krštenih u koju je Kuten upisan i danas se čuva u vrbovečkom Župnom dvoru**
- školovao se u Zagrebu probijajući se uz tuđu pomoć
- gimnaziju u Zagrebu pomogao mu je završiti Ignjat Švec, zagrebački prebendar, a pomogao mu je i pri zapošljavanju na mjestu činovnika u Magistratu – općinskom poglavarstvu
- s Kutenom je radio i **August Šenoa**, jedan od najznačajnijih hrvatskih književnika 19. stoljeća (Šenoa je mladog pjesnika volio i upućivao u radu)

Prebendar je katolički svećenik koji uživa prihod od nekog crkvenog imanja.

Kako mu je izgledao privatni život?

Iz lista **Napredak** može se doznati da se Kuten oženio Švecovom nećakinjom s kojom je imao brojnu obitelj.

Kutenov brat Đuro jako je volio Krunoslavovu djecu i brinuo se za njih.

Intenzivno razdoblje Kutenova stvaranja, koje je trajalo godinama, prekinuto je smrću pjesnikova sina Krunoslava 1892. godine, te od tog događaja nije objavljena ni jedna njegova pjesma.

- Krunoslav Kuten razbolio se nakon sinovljeve smrti
- postao je umirovljeni gradski oficijal
- umro je nakon duže bolesti u Zagrebu **17.6. 1894. g.** u dobi od 38 godina
- pokopan je na zagrebačkom groblju Mirogoj

Što je sve napisao Krunoslav Kuten?

Zanimljivo je da Kuten pjesme koje je smatrao lošima **nije želio objavljivati**.

- izdao je samo jednu **zbirku pjesama za odrasle pod nazivom Primula Veris** (Vjesnici proljeća)
- zbirka je izdana 1879. godine
- Augustu Šenoi se ta zbirka svidjela i poticao Kutena na daljnje stvaranje
- Kuten je zbirku posvetio svom meceni Ignjatu (Vatroslavu) Švecu u znak zahvalnosti i osobitoga štovanja

Dječje pjesme Kuten je objavljivao u Smilju u razdoblju od 1875.– 1892. godine. Pjesma Majčin god (Majčin imendan) prva je njegova pjesma koja je izdana u Smilju.

To je jedina tužna pjesma od svih koje je Kuten napisao. Motiv joj je smrt majke i bezizlazan položaj siročadi.

Kako znamo da je Krunoslav Kuten bio dobar u pisanju pjesama za djecu?

Kutenova popularnost za vrijeme života vidljiva je iz činjenice da je godinama izdavao pjesme u **Smilju**, časopisu koji je redovito **korišten u nastavu**. Njegova djela u Smilju odskaču od ostalih samo zbog činjenice što, za razliku od drugih, **Kuten nije bio učitelj** nego činovnik.

Ukupno je u Smilju objavljena 51 Kutenova pjesma i jedna animalistička kratka priča Zečja bolnica (Smilje 10/1881.–82.,9).

Svrha časopisa Smilje bila je poticati djecu na čitanje, ali i otvaranje mogućnosti piscima da kontinuirano objavljuju svoje tekstove.

- rijetko je Kuten objavljivao u listovima *Vijenac* i *Prozor*,
- djela su mu objavljivana još i u časopisima *Velebit*, *Hrvatski dom*, *Hrvatska omladina*, *Napredak*, *Prosvjeta*, *Bršljan* i *Agramer Zeitung*.

Koje su najpoznatije pjesme Krunoslava Kuteša?

DJECA I MACA

Pokraj peći maca prela,
Do nje dobra djeca sjela
Pak joj tako šaptat stala:
„Predi predu, maco mala,
Mi ćemo si platno tkati,
Platno našoj mami dati,
Mama će nam dobra biti,
Nove halje nam sašiti.
I kad tetka dođe kući,
Halje ćemo si obući.
A jer to je radost njena,
Lijepo djeca obučena,
Umah će nas k sebi zvati,
Svakom jednu zemlju dati.”

Koje su najpoznatije pjesme Krunoslava Kuteša?

URA

Ura ide tika taka,
Svako jutro budi đaka
Da se od sna brzo prene
I u školu s knjigom krene.
A kad bije dvanaest sati,
Stane ura đaka zvati:
„Ajte daci brzo kući,
Dok su masni žganci vrući!”

Zašto se o Kutenu toliko malo zna?

- autori koji su proučavali njegova djela u novijem razdoblju nazivaju ga „zaboravljeni Krunoslav Kuten“
- navode kako je bio „dugo neotkriven, zanemarivan i prešućivan“
- Krunoslav Kuten bio je zaboravljen od strane svog časopisa, prešućen u popisima znamenitih Hrvata ili hrvatskih književnika

O Kutenu je najviše pisao Milan Crnković, koji je uredio zbirku pjesama **Stari sat**. Prema njegovom mišljenju, pjesma *Mali ratar* je prva moderna ili prava dječja pjesma u hrvatskoj dječjoj književnosti.

Stari sat

„Zbirka pjesama Stari sat izdana je da se ispravi nepravda prema najboljem hrvatskom dječjem pjesniku starijeg razdoblja Krunoslavu Kutenu , kojem do danas nije izdata zbirka pjesama...”

Objavljena je gotovo sto godina nakon pjesnikove smrti, ali ne sadrži sve njegove pjesme.

Sadrži njih 37 od ukupno 51.

Do danas te pjesme nisu ponovno objavljene.

Što reći na kraju...?

„U razdoblju između dva rata generacije djece požnavale su i učile rado iz čitanki neke Kutenove pjesme (Ura, Djeca i maca) ne znajući i ne spominjući Kutenovo ime. Kuten je, dakle, doživio zanimljiv oblik nepravde: živjeli su mu stihovi i gotovo prerasli u narodnu dječju poeziju, a zaboravljeno mu je ime, što je veći dokaz njegove vrijednosti nego da mu, kao nekim drugima, živi ime a pjesme budu zaboravljene.“[1]

„...A Kuten je pjesnik trenutka, pjesnik djeteta u životnoj svakidašnjici, pjesnik stvarnog djeteta[2] i dječjih dometa i interesa, pjesnik priproste radosti života, pjesnik gibanice, žganaca i pogače, pa i pjesnik doživljavanja ljepote prirode na seljački način gdje žito miriše na kruh...“[3]

[1] Crnković, Milan (1975.) Krunoslav Kuten – esej u časopisu Umjetnost i dijete, godina 6., br.39., str. 26.

[2] Neke njegove pjesme i danas se prenose kao malešnice – pjesmice za djecu.

[3] Crnković, Milan (1975.) Krunoslav Kuten – esej u časopisu Umjetnost i dijete, godina 6., br.39., str. 36.

Popis literature:

Goldstein, Slavko ur.; Mirić, Milan ur.; Šain Senečić, Vera ur. ; Zorzut Kate ur. ; (1975.) Povijest hrvatske književnosti, knjiga 4. Zagreb: Mladost, Sveučilišna naknada Liber

Crnković, Milan (1975.) Krunoslav Kuten – esej u časopisu Umjetnost i dijete, godina 6., br.39., 24.–46. str.

Kuten, Krunoslav i drugi (1988.) Stari sat Zagreb: Mladost

Crnković, Milan (1990.) Dječja književnost X. izdanje Zagreb: Školska knjiga

Pet stoljeća hrvatske književnosti (1991.) Hrvatski dječji pisci III. Zagreb: Nakladni zavod Matice hrvatske

Dr. Diklić, Zvonimir, dr. Težak, Dubravka, dr. Zalar Ivo (1996.) Primjeri iz dječje književnosti Zagreb: Divič

Crnković, Milan, Težak, Dubravka (2002.) Povijest hrvatske dječje književnosti od početka do 1955. Zagreb: Znanje d.d.

Tomljenović, Ružica (2002.) Monografija I. osnovne škole Vrbovec 1669.–1999. Vrbovec: Matica hrvatska Vrbovec, Biblioteka: Vrbovečka poculica knjiga 3

Dizdar, Zdravko; Leček, Suzana (2003.) Zagrebačka županija Zagreb

Hranjec, Stjepan (2006.) Pregled hrvatske dječje književnosti Zagreb: Školska knjiga

<http://hbl.lzmk.hr> Pleše, Branko (2013.) Hrvatski biografski leksikon, Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Pristupljeno 15.7.2019.

hrcak.srce.hr Portal hrvatskih znanstvenih i stručnih časopisa – Libri et liberi: časopis za istraživanje dječje književnosti i kulture, vol.3.No.2. 2014.

Berta, Nikolina ; Stepanić, Lucija (2014.) Objavljivanje i novija kritička recepcija dječjih pjesama Krunoslava Kutena, str. 263.–293. Pristupljeno 23.7.2019.

hrcak.srce.hr Portal hrvatskih znanstvenih i stručnih časopisa – Libri et liberi: časopis za istraživanje dječje književnosti i kulture, vol.3.No.2. 2014.

Berta, Nikolina ; Stepanić, Lucija (2014.) Krunoslav Kuten – zaboravljeni i izmijenjeni radovi. Str. 321.–352. Pristupljeno 23.7.2019.

<https://vrbovec.hr> Službene stranice Grada Vrbovca. Pristupljeno 20.8.2019.

<https://tz-vrbovec.hr> Turistička zajednica Grada Vrbovca. Pristupljeno 28.8.2019.

A decorative border made of watercolor brushstrokes in shades of orange, green, and blue, framing the central text.

HVALA NA PAŽNJI!